

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 16 mars 2020

Mål nr

T 1226-19

PARTER

Klagande

CW

Ombud: Förbundsjurist PD

Motpart

Kronofogdemyndigheten

Tillsynsmyndigheten i konkurser

106 65 Stockholm

Ombud: Juristen TN

SAKEN

Lönegaranti

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2019-02-14 i mål T 3228-18

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

Vardera parten ska stå sin rättegångskostnad i Högsta domstolen.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

CW har yrkat att Högsta domstolen ska fastställa tingsrättens dom och förplikta staten att ersätta honom för hans rättegångskostnader i hovrätten och Högsta domstolen.

Staten har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

DOMSKÄL**Bakgrund m.m.**

1. Den 13 april 2017 beslutade tingsrätten att Nynäs Bygg & Takservice AB skulle bli föremål för företagsrekonstruktion. Den 4 maj 2017 beslutade tingsrätten att företagsrekonstruktionen skulle upphöra eftersom bolagets företrädare inte hade inställt sig till borgenärssammanträde.
2. Dagen därpå, den 5 maj 2017, anmälde CW till rekonstruktören ett anspråk på lönegaranti om 79 200 kr avseende en fordran på semesterersättning som förfallit till betalning. Den 7 juni 2017 beslutade rekonstruktören att avslå CWs begäran om lönegaranti. Bolaget försattes i konkurs den 14 juni 2017.
3. CW väckte talan mot staten genom Kronofogdemyndigheten och yrkade att staten till honom skulle betala 79 200 kr jämte ränta. Han gjorde gällande att han hade en förfallen fordran på semesterersättning mot bolaget som skulle ha omfattats av förmånsrätt i händelse av konkurs och att han därför hade rätt till ersättning enligt den statliga lönegarantin.

4. Staten bestred CWs talan. Staten gjorde gällande bl.a. att bolaget inte var under företagsrekonstruktion när CW anmälde sitt anspråk på lönegaranti-ersättning till rekonstruktören och att anspråket därför hade anmälts för sent.

5. Tingsrätten biföll CWs talan. Hovrätten har ändrat tingsrättens dom och ogillat talan. Hovrätten har ansett att en rekonstruktör har behörighet att besluta om lönegaranti efter det att företagsrekonstruktionen har upphört under förutsättning att arbetstagaren har framställt sitt anspråk på lönegaranti-ersättning under den tid som företagsrekonstruktionen har pågått. Eftersom CW framställde sitt krav dagen efter att företagsrekonstruktionen hade upphört, dvs. för sent, var rekonstruktören inte behörig att besluta om lönegaranti.

Frågorna i målet

6. Frågorna i målet är dels om ett anspråk på lönegaranti-ersättning måste ha framställts under den tid som företagsrekonstruktionen pågått för att rätten till lönegaranti inte ska anses ha upphört, dels om en rekonstruktör är behörig att fatta beslut i frågor om lönegaranti efter det att företagsrekonstruktionen har upphört.

Allmänt om lönegaranti vid företagsrekonstruktion

7. Staten svarar enligt 1 § lönegarantilagen (1992:497) för betalning av arbetstagares fordran (statlig lönegaranti) hos en arbetsgivare som bl.a. har försatts i konkurs eller är föremål för företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion. Vid konkurs där bevakning inte förekommer är det konkursförvaltaren som fattar beslut i frågor som rör lönegaranti. Är det i stället fråga om en företagsrekonstruktion är det rekonstruktören som beslutar.

8. Om rekonstruktören vid en företagsrekonstruktion har beslutat om att fordran ska betalas enligt garantin (se 16 § lönegarantilagen) och om staten därefter har betalat ut beloppet, inträder staten i arbetstagarens rätt mot

rekonstruktionsgäldenären i fråga om utbetalat garantibelopp (se 28 § lönegarantilagen). Statlig lönegaranti enligt lagen kan därför beskrivas som ett legalt borgensansvar för staten (se t.ex. prop. 2004/05:57 s. 37), som gäller under den period arbetsgivaren är föremål för företagsrekonstruktion.

9. Lönegarantilagen saknar bestämmelser om hur arbetstagaren ska framställa anspråk på betalning enligt lagen; ett sådant anspråk kan framställas helt formlöst. Konkursförvaltaren respektive rekonstruktören har en skyldighet att utreda och ta ställning till varje sådant anspråk som blir känt för henne eller honom under konkursens eller företagsrekonstruktionens handläggning.

Anspråk på lönegarantiersättning vid företagsrekonstruktion

10. Varken lönegarantilagen eller lagen om företagsrekonstruktion innehåller någon bestämmelse som uttryckligen anger när en arbetstagare måste framställa ett anspråk på lönegarantiersättning vid företagsrekonstruktion för att rätt till betalning ska anses föreligga.

11. När det gäller lönegaranti vid konkurs angavs i förarbetena att en lönefordran måste anmälas innan konkursen har avslutats. Det uttalades där att möjligheten att få sin lönefordran ersatt av lönegarantin inte borde vara öppen längre än konkursen varar. Syftet med att särbehandla löneborgenärerna angavs främst vara att trygga arbetstagarnas försörjning även vid arbetsgivarens konkurs och detta syfte uppnåddes genom att staten trädde in för att betala arbetstagarnas lönefordringar som inte kunde betalas av arbetsgivaren. Om emellertid en arbetstagare skulle dröja med att framställa sin lönefordran så länge att den inte uppdagades ens under utredning av konkursboet, kunde man med fog ifrågasätta om fordran fortfarande omfattades av garantins sociala syfte. Möjligheten att få sin lönefordran ersatt enligt lönegarantin borde därför inte vara öppen en längre tid än konkursen varar. (Se prop. 1991/92:139 s. 31; jfr Justitieombudsmännens ämbetsberättelse 1996/97:JO1 s. 134.)

12. I förarbetena berörs inte frågan om när ett anspråk på lönegaranti-ersättning måste framställas vid företagsrekonstruktion. När ordningen med statlig lönegaranti infördes även vid företagsrekonstruktion uttalades emellertid som skäl för införandet att det fanns ett behov av att öka neutraliteten mellan insolvensförfarandena konkurs och företagsrekonstruktion (se prop. 2004/05:57 s. 1). Vidare uttalades att garantin skulle utformas som ett socialt skydd, precis som vid konkurs, och att det är arbetstagaren som ska ha rätt till lönegaranti, inte arbetsgivaren. Det anfördes också att handläggningen av lönegarantifrågor vid företagsrekonstruktion ska följa vad som gäller vid konkurs utan bevakning. (Se a. prop. s. 22 respektive 32.)

13. Av ordalydelsen i 1 § lönegarantilagen framgår att staten svarar för betalning av arbetstagares fordran (statlig lönegaranti) hos en arbetsgivare som är föremål för företagsrekonstruktion. Bestämmelsen ger således närmast stöd för att statens åtagande begränsats till sådana anspråk som framställs under den tid rekonstruktionen pågår. Villkoret för statens åtagande att betala ut lön och liknande ersättning och inträda i arbetstagarens ställning gentemot arbetsgivaren är ju att en rekonstruktion har inletts och ännu inte avslutats. Någon rätt till lönegaranti finns alltså varken före eller efter rekonstruktionsperioden.

14. En sådan tolkning får också anses ligga i linje med lagstiftarens intentioner. Av uttalandena i förarbetena står det klart att lagstiftaren avsett att anspråk på lönegaranti-ersättning vid konkurs måste ha anmälts innan konkursen avslutats för att fordran ska betalas enligt lönegarantin (se p. 11). Eftersom samma ordning skulle gälla vid företagsrekonstruktioner som vid konkurs utan bevakning (se p. 12), talar också det för att anspråk på lönegaranti-ersättning måste ha framställts innan företagsrekonstruktionen upphört.

15. Regleringen ska därför tolkas på så sätt att en arbetstagares rätt till lönegaranti vid företagsrekonstruktion är begränsad till den tid då arbetsgivaren är föremål för företagsrekonstruktion. Ett anspråk på lönegaranti-ersättning måste alltså framställas under den tid som företagsrekonstruktionen

pågår för att det ska finnas rätt till lönegaranti. Det betyder dock inte att också betalning måste ske under rekonstruktionsperioden.

Rekonstruktörens behörighet

16. Om gäldenären under den tid företagsrekonstruktionen pågår försätts i konkurs, upphör företagsrekonstruktionen utan särskilt beslut. Annars krävs det att domstolen beslutar om att rekonstruktionen ska upphöra. (Se 4 kap. 7 och 8 §§ lagen om företagsrekonstruktion.) En domstols beslut om ett sådant upphörande gäller normalt omedelbart (10 §). Också de rättsverkningar som är förbundna med företagsrekonstruktionen upphör i och med konkursen eller rättens beslut om upphörande. Detsamma gäller rekonstruktörens uppdrag.

17. Rekonstruktörens hantering av lönegarantifrågor vid företagsrekonstruktion får – liksom en konkursförvaltares handhavande av lönegarantifrågor vid konkurs – anses utgöra myndighetsutövning (jfr prop. 1991/92:139 s. 32 samt Justitieombudsmännens ämbetsberättelse 1996/97:JO1 s. 132 och 2008/09:JO1 s. 235). Det är bara rekonstruktören som får pröva och meddela beslut i fråga om en fordran ska betalas enligt garantin (16 § lönegarantilagen). Det är vidare bara rekonstruktören som får ompröva ett beslut avseende garantibelopp som ännu inte har betalats ut (18 §). Av 29 § framgår också att en eventuell överprövning bara får ske av rekonstruktörens beslut.

18. Om rekonstruktörens behörighet att fatta beslut i lönegarantifrågor skulle utsläckas i och med att företagsrekonstruktionen upphör skulle detta innebära att ett anspråk på lönegaranti inte kan prövas av någon. Ingen skulle alltså ha behörighet att pröva och meddela beslut rörande en fordran som anmälts under företagsrekonstruktionen, alltså i rätt tid, men som inte hunnit hanteras före upphörandet. Ingen skulle heller ha behörighet att pröva om en anmälan kommit in i tid, t.ex. genom en bedömning av om tillräcklig information fanns före rekonstruktionens upphörande. Det skulle inte heller finnas

någon med behörighet att göra eventuella omprövningar, trots att det anges att dessa ska göras av rekonstruktören.

19. Det nu sagda måste innebära att rekonstruktörens behörighet att hantera lönegarantifrågor inte utsläcks, trots att företagsrekonstruktionen och därmed rekonstruktörens uppdrag i sig har upphört (jfr Justitieombudsmännens ämbetsberättelse 1996/97:JO1 s. 133 f. och Erik Danhard, KonkursArbetsrätt, 6 uppl. 2018, s. 497 f.).

Bedömningen i detta fall

20. Rekonstruktören var behörig att pröva CWs anspråk på lönegaranti-ersättning. CW framställde dock sitt anspråk dagen efter att företagsrekonstruktionen hade upphört och han var därför inte längre berättigad till betalning enligt lönegarantin. Hovrättens domslut ska alltså fastställas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Gudmund Toijer, Ann-Christine Lindeblad, Johnny Herre (referent), Malin Bonthron och Eric M. Runesson
Föredragande justitiesekreterare: Johan Isaksson